Dítě školního věku - nástup školní docházky

Miroslava Nováková Schöffelová
Gabriela Seidlová Málková

Psychologie celoživotního vývoje- 2025

I. Období nástupu školní docházky

- Co dítě ve škole čeká?
- Co má dítě umět, když jde do školy?

Školní zralost

- Soubor fyzických, psychických a socio-emočních schopností a dovedností umožňujících dítěti zvládnout nároky docházky do školy
- Zahrnuje více oblastí:

- fyzické předpoklady
- Sociální oblast
- emoční oblast
- kognitivní předpoklady

Kritéria školní zralosti- oblasti posuzování (tradiční u nás)

- **Fyzická zralost**
  - velikost postavy, síla nemocnost a zvýšená unavitelnost, stáří (srpnové děti)
- **Sociální kompetence (sociální kompetence)**
  - rozlišovat ve způsobu kontaktu s osobou blízkou a cizí, autoritou a vrstevníkem, dokáže se rozdělit, projevuje radost z úspěchu, zvládá práci ve skupině i hru, zvládá frustraci a neúspěch (a rodiče?)
- **Emoční zralost**
  - Kontrola a regulace emocí, porozumění emocím druhých (přiměřené) projevuje empatii a soucit, odolnost vůči zátěži, dokáže regulovat uspokojení svých momentálních přání
- **Sebeobslužné dovednosti**
  - Samostatnost, hygienické návyky, stravování a oblékání, schopnost poradit si

Oblast jemné motoriky a grafomotoriky

- Zapínání a rozepínání knoflíků, zavazování tkaniček navlékání korálků, vystřihování a vytrhávání papíru, manipulace s drobnými předměty, skládání kostek, modelování, nalepování koláží, sestavování skládaček (puzzle, mozaika)- koordinace
- správný úchop tužky - ?
- správné sezení, uvolněná ruka, různé typy čar

Řeč a komunikační schopnosti

- Vyslovuje správně všechny hlásky
- reaguje na pokyny
- má přiměřenou slovní zásobu
- ovládá gramatickou strukturu jazyka
- správně užívá slovosled
- skloňuje a časuje
- dokáže vyprávět příběh podle obrázků
- Má fonematické uvědomování

Oblast zrakového vnímání

- dokáže vnímat komplexní tvar i všímat si detailů:
  - např. dokreslování obrázků
  - skládání mozaiky
  - skládání rozstřihaných obrázků
  - vyhledávání určitých předmětů v místnosti podle určité vlastnosti (barva, tvar, funkce)
  - hledání rozdílů v podobných obrázcích

Oblast sluchového vnímání (fonematické uvědomování)

- Rozeznávání různých zvukových částí jednotek mluvené řeči
- slabikování
- rozeznávání první (později i poslední) hlásky ve slově
- rytmická cvičení, vytleskávání slov, opakování rytmů
- rytmizace říkanek – písniček, hledání jednoduchých rýmů…

Oblast paměti a pozornosti

- Učení básniček a písniček
- hry s opakování a přidávání slov
- samostatné vyprávění, pozorování – co se změnilo (např. v místnosti), co chybí
- dramatizace říkanek…;
- zralá vizuální paměť a sluchová paměť (zopakuje řadu alespoň čtyř číslic)

Rozumové schopnosti a myšlení

- Počátky logického usuzování- **úroveň konkrétních myšlenkových operací**
- neřídí se jen tím, co vidí, orientuje se v čase (ráno, poledne, večer), a v prostoru (nahoře, dole, vlevo, vpravo)
- zobecňuje na základě shodných znaků a vytváří kategorie
- dokáže popisovat činnosti…přiměřené znalosti o fungování světa, přírody
- řešení sociálních situací….)

Oblast (před) matematických představ

- Určování množství
- porovnávání (více – méně)
- orientace v číselné řadě do 10 (postupně)
- osvojování pojmů – více, méně, malý – velký, (menší – větší, nejmenší – největší), úzký – široký, krátký – dlouhý, dole – nahoře, vpravo – vlevo
- řazení podle velikosti, třídění předmětů podle jednoho kritéria (velikost, tvar, barva)…

Další kritéria

- **Motivace k učení**
  - Zájem o školní aktivity a činnosti („u stolu“) a o informace
- **Zralost rodičů???**

Posuzování školní zralosti

- Kdo to posuzuje?
  - mateřská škola (učitelé), rodina, pediatr
  - Screening v rámci MŠ
  - psycholog/spec. pedagog (školské poradenské zařízení)
- Kdo o tom rozhoduje?

Jaké dítě je nezralé

- Indikace odkladu školní docházky
- Jaké jsou možnosti